HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

20 noiembrie 2008 *

În cauza C-1/07,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Landgericht Siegen (Germania), prin decizia din 29 noiembrie 2006, primită de Curte la 3 ianuarie 2007, în cadrul procedurii penale împotriva lui

Frank Weber,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul A. Rosas (raportor), președinte de cameră, domnii J. Klučka, U. Lõhmus, doamna P. Lindh și domnul A. Arabadjiev, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,
grefier: domnul R. Grass,

* Limba de procedură: germana.

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnul Weber, de W. Säftel, Rechtsanwalt;

— pentru guvernul italian, de domnul I. M. Braguglia, în calitate de agent, asistat de domnul S. Fiorentino, avvocato dello Stato;

— pentru guvernul portughez, de domnul L. Inez Fernandes, în calitate de agent;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnul G. Braun și de doamna N. Yerrell, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 17 iulie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea Directivei 91/439/CEE a Consiliului din 29 iulie 1991 privind permisele de conducere (JO L 237, p. 1, Ediție specială, 07/vol. 2, p. 62), astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 1882/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 septembrie 2003 (JO L 284, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 4, p. 213, denumită în continuare „Directiva 91/439”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale declanșate împotriva domnului Weber pentru că, la 6 ianuarie 2006, a condus un autovehicul pe teritoriul german fără a poseda permisul de conducere necesar în acest scop.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

3 Potrivit primului considerent al Directivei 91/439:

„[…] în sensul politicii comune de transport și pentru a contribui la îmbunătățirea siguranței traficului rutier, precum și pentru a facilita circulația persoanelor stabilite într-un alt stat membru decât cel în care au luat examenul pentru permis de conducere, este de dorit existența unui model comunitar pentru permisul de conducere național [recunoscut reciproc de statele membre], fără nicio obligație de schimbare a permiselor”.

4 Al patrulea considerent al acestei directive prevede:

„[…] din motive de siguranță rutieră, se recomandă stabilirea condițiilor minime pentru emiterea unui permis de conducere”.

5 În ultimul considerent al Directivei 91/439 se precizează:

„[…] din motive de siguranță rutieră și de trafic, statele membre ar trebui să aibă posibilitatea să aplice tuturor posesorilor de permis, care s-au stabilit pe teritoriul acestora, dispozițiile naționale privind retragerea, suspendarea și anularea permiselor de conducere”.

6 Articolul 1 alineatul (2) din directiva menționată prevede:

„Permisele de conducere emise de statele membre se recunosc reciproc.”

7 Potrivit articolului 7 alineatul (1) literele (a) și (b) din Directiva 91/439, permisele de conducere pot fi emise doar acelor solicitanți:

„(a) care au luat proba de aptitudini și cunoștințe practice și o probă de cunoștințe teoretice și care îndeplinesc normele medicale, conform dispozițiilor din anexele II și III;

(b) care au domiciliul stabil pe teritoriul statului membru care emite licența [a se citi «permisul de conducere»] sau pot prezenta documente doveditoare din care să rezulte că studiază pe teritoriul acestui stat de minimum șase luni.”

8 Potrivit articolului 7 alineatul (5) din Directiva 91/439:

„O persoană poate să dețină un permis de conducere doar dintr-un singur stat membru.”

9 Articolul 8 alineatul (2) și alineatul (4) primul paragraf din această directivă prevede:

„(2) Sub rezerva respectării principiului teritorialității legislației penale și polițienești, statele membre în care are domiciliul stabil pot să aplice posesorului unui permis de conducere, emis de un alt stat membru, propriile dispoziții de drept intern privind limitarea, suspendarea, retragerea sau anularea dreptului de conducere și, dacă este necesar, să schimbe permisul în acest sens.

[…]

(4) Un stat membru poate să refuze recunoașterea valabilității oricărui permis de conducere emis de un alt stat membru unei persoane care este, pe teritoriul primului stat, subiectul uneia din măsurile menționate în alineatul (2).”

Reglementarea națională

10 Articolul 3 alineatele (1) și (2) din Legea privind traficul rutier (Straßenverkehrsgesetz), în versiunea aplicabilă în cauza principală (BGBl. 2006 I, p. 1958, denumită în continuare „StVG"), prevede:

„(1) În cazul în care o persoană nu este aptă să conducă un vehicul, autoritatea responsabilă cu emiterea permiselor de conducere este obligată să îi retragă permisul. În cazul unui permis de conducere străin, retragerea – chiar dacă este efectuată în temeiul altor dispoziții – echivalează cu o decădere din dreptul de a utiliza permisul de conducere în Germania. Articolul 2 alineatele (7) și (8) se aplică *mutatis mutandis*.

(2) Dreptul de a conduce expiră la retragerea permisului. În cazul unui permis de conducere străin, retragerea are ca efect stingerea dreptului de a conduce pe teritoriul național […]"

11 Articolul 21 alineatul (1) din StVG prevede:

„(1) Se aplică o pedeapsă cu închisoarea de până la un an sau o amendă oricărei persoane care

1. conduce un vehicul, deși nu posedă permisul de conducere necesar în acest scop sau deși conducerea unui vehicul i-a fost interzisă în conformitate cu articolul 44 din Codul penal sau cu articolul 25 din prezenta lege."

12 Potrivit articolului 28 alineatele (1), (4) și (5) din Regulamentul privind accesul persoanelor la traficul rutier (Regulamentul privind permisele de conducere) [Verordnung über die Zulassung von Personen zum Straßenverkehr (Fahrerlaubnis-Verordnung)] din 18 august 1998 (BGBl. 1998 I, p. 2214, denumit în continuare „FeV"), în versiunea care rezultă din Regulamentul din 14 iunie 2006 (BGBl. 2006 I, p. 1329):

„(1) Posesorii unui permis de conducere valabil al [Uniunii Europene] sau al [Spațiului Economic European (denumit în continuare «SEE»)], cu domiciliul stabil, în sensul articolului 7 alineatul (1) sau (2), în Germania, sunt autorizați – sub rezerva limitării prevăzute la alineatele (2)-(4) – să conducă vehicule în această țară, în limita drepturilor pe care le au. Condițiile care se aplică permiselor de conducere străine sunt respectate de asemenea în Germania. În lipsa unor dispoziții contrare, dispozițiile prezentului regulament se aplică acestor permise de conducere.

[…]

(4) Autorizația menționată la alineatul (1) nu se aplică posesorilor unui permis de conducere al [Uniunii] sau al SEE,

[…]

3. al căror permis de conducere a făcut în Germania obiectul unei măsuri de retragere provizorie sau definitivă adoptate de un tribunal ori al unei măsuri de retragere executorii cu efect imediat sau al unei măsuri definitive adoptate de o autoritate administrativă, cărora le-a fost refuzat permisul de conducere printr-o decizie definitivă sau cărora le-a fost retras permisul de conducere nu numai pentru că au renunțat între timp la acesta, […]

[…]

(5) Dreptul de a utiliza în Germania un permis de conducere al [Uniunii] sau al SEE după adoptarea uneia dintre deciziile menționate la alineatul (4) punctele 3 și 4 este acordat la cerere în cazul în care au dispărut motivele care au justificat retragerea sau interdicția de a solicita dreptul de a conduce. […]"

13 Articolul 46 alineatul (1) din FeV este formulat după cum urmează:

„Dacă se dovedește că posesorul unui permis de conducere este inapt pentru a conduce un vehicul, autoritatea responsabilă cu emiterea permiselor este obligată să îi retragă permisul. Această măsură se aplică în special în caz de boală sau de insuficiență în sensul anexelor 4, 5 și 6 ori în cazul unor încălcări grave sau repetate ale Codului rutier sau ale Codului penal, care exclud aptitudinea de a conduce un vehicul."

14 Articolul 46 alineatul (5) din FeV prevede:

„Dreptul de a conduce expiră la retragerea permisului. În cazul unui permis de conducere străin, retragerea are ca efect stingerea dreptului de a conduce vehicule pe teritoriul național."

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

15 La 18 septembrie 2004, s-a constatat că domnul Weber, resortisant german cu domiciliul în Germania, conducea un autovehicul sub influența unor stupefiante (canabis și amfetamine). Prin decizia administrativă a Kreis Siegen-Wittgenstein din 17 noiembrie 2004, rămasă definitivă la 4 decembrie 2004, această infracțiune a fost sancționată printr-o amendă, precum și printr-o suspendare pe termen de o lună a permisului său de conducere german.

16 La 18 noiembrie 2004, domnul Weber a obținut din partea autorităților municipale din Karlovy Vary (Republica Cehă) emiterea unui permis de conducere pentru vehicule din categoriile A1, A, B și AM, cu o durată de valabilitate de 10 ani. Permisul menționa data la care avusese loc examenul de obținere a acestuia, respectiv 16 noiembrie 2004.

17 La 7 ianuarie 2005, domnul Weber a fost informat printr-o adresă a Ordnungsamt din Kreis Siegen-Wittgenstein că, având în vedere infracțiunea constatată la 18 septembrie 2004, acesta face obiectul unei proceduri de control al aptitudinii sale de a conduce. În cursul lunii februarie 2005, domnul Weber a predat permisul său de conducere german autorității administrative.

18 Prin decizia din 17 martie 2005, rămasă definitivă la 6 aprilie 2005, în temeiul articolului 3 alineatul (1) din StVG și al articolului 46 alineatul (1) din FeV, Ordnungsamt din Kreis Siegen-Wittgenstein i-a retras domnului Weber permisul de conducere german, retragere care a avut drept efect stingerea dreptului de a conduce autovehicule în Germania, în temeiul articolului 3 alineatul (2) din StVG și al articolului 46 alineatul (5) a doua teză din FeV.

19 Prin hotărârea Amtsgericht Siegen din 22 august 2006, domnul Weber a fost condamnat, în temeiul articolului 21 din StVG, pentru conducerea unui autovehicul fără a poseda un permis de conducere, infracțiune constatată cu ocazia unui control de poliție intervenit la 6 ianuarie 2006.

20 Domnul Weber a formulat apel împotriva acestei hotărâri la Landgericht Siegen în vederea obținerii achitării pentru motivul că, fiind titular al unui permis de conducere ceh, avea dreptul să continue să conducă autovehicule în temeiul principiului recunoașterii reciproce a permiselor de conducere emise în statele membre prevăzut la articolul 1 alineatul (2) din Directiva 91/439.

21 În aceste condiții, Landgericht Siegen a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Directiva [91/439] – articolul 1 alineatul (2) coroborat cu articolul 8 alineatele (2) și (4) – trebuie interpretată în sensul că îi este interzis unui stat membru să nu recunoască pe teritoriul său dreptul de a conduce exercitat conform unui permis de conducere emis de un alt stat membru și, prin urmare, să lipsească acest permis de valabilitate, deoarece posesorului său i-a fost retras dreptul de a conduce în primul stat membru, după ce i s-a acordat într-un alt stat membru un așa-numit „al doilea” permis de conducere al Uniunii […], în cazul în care retragerea dreptului de a conduce are la bază un incident/comportament culpabil anterior din punct de vedere cronologic emiterii permisului de conducere de către celălalt stat membru?”

Cu privire la întrebarea preliminară

22 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 1 alineatul (2) și articolul 8 alineatele (2) și (4) din Directiva 91/439 trebuie interpretate în sensul că se opun refuzului unui stat membru de a recunoaște, pe teritoriul său, dreptul de a conduce care rezultă dintr-un permis de conducere emis într-un alt stat membru și, prin urmare, valabilitatea acestui permis în cazul în care, în primul stat membru, posesorul său face obiectul unei măsuri de retragere a dreptului de a conduce adoptate ulterior datei de emitere a permisului menționat, dar prin care este sancționată o infracțiune constatată anterior acestei date.

23 Făcând trimitere la jurisprudența Curții (Ordonanța din 6 aprilie 2006, Halbritter, C-227/05, și Ordonanța din 28 septembrie 2006, Kremer, C-340/05), domnul Weber invocă în principal faptul că un stat membru nu poate refuza, după caz, recunoașterea permisului de conducere emis de un alt stat membru decât pentru comportamente ulterioare acestei emiteri.

24 În schimb, guvernul italian și Comisia Comunităților Europene apreciază că, într-o situație precum cea în discuție în acțiunea principală, un stat membru are dreptul să refuze recunoașterea valabilității permisului de conducere emis de un alt stat membru, chiar dacă acest refuz ar fi motivat printr-un comportament anterior datei emiterii permisului menționat.

25 Guvernul portughez consideră că articolul 8 alineatele (2) și (4) din Directiva 91/439 are efectiv ca obiect prevenirea riscurilor ce decurg din comportamentele persoanelor care, aflându-se sub incidența unei măsuri de suspendare temporară a permisului de conducere într-un stat membru, se deplasează într-un alt stat membru pentru a obține un al doilea permis de conducere, cu toate că fac obiectul unei proceduri de verificare a aptitudinii de a conduce care poate avea drept rezultat retragerea dreptului de a conduce.

26 Trebuie amintit de la bun început că principiul general al recunoașterii reciproce a permiselor de conducere emise de statele membre, prevăzut la articolul 1 alineatul (2) din Directiva 91/439, a fost introdus în special pentru a facilita circulația persoanelor stabilite în alt stat membru decât cel în care au dat un examen pentru obținerea permisului de conducere (a se vedea printre altele Hotărârea din 29 aprilie 2004, Kapper, C-476/01, Rec., p. I-5205, punctul 71, Hotărârea din 26 iunie 2008, Wiedemann și Funk, C-329/06 și C-343/06, Rep., p. I-4635, punctul 49, precum și Hotărârea din 26 iunie 2008, Zerche și alții, C-334/06-C-336/06, Rep., p. I-4691, punctul 46).

27 Potrivit unei jurisprudențe consacrate, articolul 1 alineatul (2) menționat mai sus prevede recunoașterea reciprocă, fără nicio formalitate, a permiselor de conducere emise de statele membre. Această dispoziție impune statelor membre o obligație clară și precisă, care nu lasă nicio marjă de apreciere în ceea ce privește măsurile care trebuie adoptate pentru a i se conforma (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 octombrie 1998, Awoyemi, C-230/97, Rec., p. I-6781, punctele 41 și 42, Hotărârile citate anterior Kapper, punctul 45, Wiedemann și Funk, punctul 50, precum și Zerche și alții, punctul 47).

28 Cu toate acestea, articolul 8 alineatele (2) și (4) din Directiva 91/439 permite statelor membre ca, în anumite împrejurări și în special pentru motive de siguranță a traficului rutier, să aplice propriile dispoziții naționale în materie de limitare, de suspendare, de retragere și de anulare a dreptului de a conduce oricărui posesor al unui permis de conducere care are domiciliul stabil pe teritoriul acestora și să refuze recunoașterea valabilității oricărui permis de conducere emis într-un alt stat membru unei persoane care face obiectul uneia dintre aceste măsuri pe teritoriul statului respectiv.

29 În această privință, Curtea a amintit în repetate rânduri că articolul 8 alineatul (4) primul paragraf din Directiva 91/439 constituie o derogare de la principiul general al recunoașterii reciproce a permiselor de conducere și că această dispoziție este astfel de strictă interpretare (a se vedea printre altele Hotărârile citate anterior Wiedemann și Funk, punctul 60, precum și Zerche și alții, punctul 57).

30 Din precizările instanței de trimitere reiese că, la data la care domnul Weber a obținut permisul de conducere ceh, respectiv 18 noiembrie 2004, acesta se afla sub incidența unei măsuri de suspendare temporară a permisului de conducere german, pronunțată la 17 noiembrie 2004 pentru o lună și rămasă definitivă la 4 decembrie 2004. Ulterior obținerii permisului de conducere ceh, la 17 martie 2005, acesta a făcut obiectul unei măsuri de retragere a dreptului de a conduce. Pe de altă parte, este cert că faptele care justifică atât măsura de suspendare temporară, cât și măsura de retragere a dreptului de a conduce al domnului Weber au fost constatate la 18 septembrie 2004, și anume anterior datei de emitere a permisului de conducere ceh menționat.

31 Nu se poate considera că Directiva 91/439 impune obligația de recunoaștere a valabilității unui permis de conducere emis în astfel de condiții.

32 Curtea a avut într-adevăr ocazia să hotărască faptul că un stat membru nu poate face uz de posibilitatea pe care i-o oferă articolul 8 alineatul (2) din Directiva 91/439 de a-i aplica posesorului unui permis de conducere emis de un alt stat membru propriile dispoziții în special în materie de retragere a dreptului de a conduce decât în temeiul unui comportament al respectivului posesor ulterior obținerii acestui permis (a se vedea Hotărârile citate anterior Wiedemann și Funk, punctul 59, precum și Zerche și alții, punctul 56, Ordonanțele citate anterior Halbritter, punctul 38, și Kremer, punctul 35).

33 Cu toate acestea, măsura retragerii permisului de conducere aplicată persoanei interesate în cauza în care s-a pronunțat Ordonanța Kremer, citată anterior, nu era însoțită de o măsură de interdicție a obținerii unui nou permis. În cauzele în care s-au pronunțat celelalte decizii menționate la punctul anterior, toate măsurile de interdicție temporară a obținerii unui nou permis care însoțeau măsurile de retragere expiraseră la data emiterii acestuia.

34 În lumina acestor considerații, Curtea a hotărât că un stat membru nu poate face uz de posibilitatea prevăzută la articolul 8 alineatul (2) din Directiva 91/439 decât în temeiul unui comportament al persoanei interesate ulterior obținerii permisului de conducere emis de un alt stat membru. Într-adevăr, această dispoziție nu poate permite statului membru în care se află domiciliul stabil să refuze recunoașterea permisului de conducere emis de un alt stat membru numai pentru motivul că posesorului acestui permis i s-a retras înainte un permis anterior în primul stat membru (Hotărârile citate anterior Wiedemann și Funk, punctul 66, precum și Zerche și alții, punctul 63).

35 Cu totul alta este situația în cauză în acțiunea principală. Pe de o parte, atunci când a obținut permisul de conducere ceh, domnul Weber făcea obiectul unei măsuri de suspendare temporară a permisului de conducere german adoptate de autoritățile germane competente. Pe de altă parte, ulterior emiterii permisului său de conducere ceh, a fost luată împotriva sa o măsură de retragere a dreptului de a conduce prin care erau sancționate aceleași fapte precum cele care justificaseră măsura de suspendare temporară menționată.

36 Într-o astfel de situație, posibilitatea autorităților competente, precum și a instanțelor unui stat membru de a refuza recunoașterea valabilității permisului de conducere obținut într-un alt stat membru de o persoană aflată sub incidența unei măsuri de suspendare temporară a permisului său de conducere în primul stat membru trebuie să fie recunoscută în temeiul dispozițiilor Directivei 91/439 și în special al articolului 8 alineatul (4) în mod absolut și definitiv atunci când măsura de suspendare temporară este urmată de o măsură de retragere a dreptului de a conduce prin care sunt sancționate aceleași fapte (a se vedea în acest sens Ordonanța din 3 iulie 2008, Möginger, C-225/07, punctul 41). Împrejurarea că măsura de retragere a dreptului de a conduce este adoptată ulterior datei emiterii noului permis de conducere este fără relevanță în această privință, din moment ce motivele care justifică o astfel de măsură existau la acea dată (a se vedea *per a contrario* Hotărârea Kapper, citată anterior, punctul 74).

37 Orice altă interpretare ar goli de conținut posibilitatea unui stat membru, prevăzută la articolul 8 alineatul (4) primul paragraf din Directiva 91/439, de a refuza recunoașterea

valabilității unui permis de conducere obținut într-un alt stat membru de o persoană care face obiectul unei măsuri de retragere a dreptului de a conduce pe teritoriul acestuia.

38 Într-adevăr, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 42 din concluzii, statul membru pe teritoriul căruia este săvârșită o infracțiune este singurul competent să sancționeze această infracțiune prin luarea, dacă este cazul, a unei măsuri de retragere a permisului de conducere sau de retragere a dreptului de a conduce, însoțită sau neînsoțită de o perioadă de interdicție de a solicita un nou permis.

39 Or, a impune unui stat membru recunoașterea valabilității permisului de conducere emis de un alt stat membru pentru motivul că posesorul acestui permis nu a săvârșit nicio infracțiune pe teritoriul primului stat membru ulterior acestei emiteri, deși acestuia i se aplică o măsură de retragere a dreptului de a conduce aflată în vigoare și justificată de fapte anterioare acestei emiteri, ar însemna ca autorii unor infracțiuni pasibili de o astfel de măsură de retragere să fie incitați să se deplaseze fără întârziere într-un alt stat membru pentru a evita consecințele administrative sau penale ale infracțiunilor menționate și ar distruge, în cele din urmă, încrederea pe care se întemeiază sistemul de recunoaștere reciprocă a permiselor de conducere.

40 Mai mult, astfel cum a subliniat Comisia în observațiile scrise, recunoașterea, într-o situație precum cea în cauză în acțiunea principală, a valabilității permisului de conducere emis domnului Weber de autoritățile cehe, deși, la data emiterii permisului, acesta era în continuare posesorul unui permis de conducere german, ar aduce atingere atât spiritului Directivei 91/439, cât și literei articolului 7 alineatul (5) din aceasta, potrivit căruia o persoană poate să dețină un permis de conducere doar dintr-un singur stat membru.

41 În consecință, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 1 alineatul (2) și articolul 8 alineatele (2) și (4) din Directiva 91/439 trebuie interpretate în sensul că nu se opun ca un stat membru să refuze recunoașterea pe teritoriul său a dreptului de a conduce care rezultă dintr-un permis de conducere emis într-un alt stat membru unei persoane care face obiectul unei măsuri de retragere a dreptului de a conduce pe teritoriul primului stat membru, deși această retragere a fost pronunțată ulterior

emiterii permisului menționat, din moment ce acesta a fost obținut în perioada în care era în vigoare o măsură de suspendare a permisului emis în primul stat membru și din moment ce atât măsura de suspendare, cât și măsura de retragere sunt justificate prin motive existente la data emiterii celui de al doilea permis de conducere.

Cu privire la cheltuielile de judecată

42 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 1 alineatul (2) și articolul 8 alineatele (2) și (4) din Directiva 91/439/CEE a Consiliului din 29 iulie 1991 privind permisele de conducere, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 1882/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 septembrie 2003, trebuie interpretate în sensul că nu se opun ca un stat membru să refuze recunoașterea pe teritoriul său a dreptului de a conduce care rezultă dintr-un permis de conducere emis într-un alt stat membru unei persoane care face obiectul unei măsuri de retragere a dreptului de a conduce pe teritoriul primului stat membru, deși această retragere a fost pronunțată ulterior emiterii permisului menționat, din moment ce acesta a fost obținut în perioada în care era în vigoare o măsură de suspendare a permisului emis în primul stat membru și din moment ce atât măsura de suspendare, cât și măsura de retragere sunt justificate prin motive existente la data emiterii celui de al doilea permis de conducere.

Semnături